

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ФОЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

РЕЦЕНЗИЯ

от полк. доц. д-р Георги Димитров Димов

Област на висшето образование - 9. *„Сигурност и отбрана”*

Професионално направление - 9.2. *„Военно дело”*

Научна специалност - 05.12.01. *„Организация и управление на Въоръжените сили”*;

Адрес: гр. София-1504, бул. „Евлоги и Христо Георгиеви” № 82, Военна академия „Г. С. Раковски”, сл. Тел.: 02 9226615, GSM: 0884 542403, e-mail – gdimov04@yahoo.com

на дисертационния труд на

полк. Николай Коцев Доцев

на тема:

„ПРОЦЕСЪТ НА СТРАТЕГИЯ ЗА НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ И ВРЪЗКАТА МУ С ОТБРАНАТА”

представен за придобиване на образователната и научна степен

„Доктор”

Област на висшето образование- 3. *„Социални, стопански и правни науки”*

Професионално направление – 3.3. *„Политически науки”*

Научна специалност - *„Публична администрация”*

София, 2015 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Представеният за защита дисертационен труд на тема „Процесът на Стратегия за национална сигурност и връзката му с отбраната” е посветен на несъмнено значим проблем на политиката за сигурност, която се формира от определени приоритети за развитието на страната и необходимостта от поддържане на отбранителна система. Все по-трудно може да се разберат общите предизвикателства пред управлението на страната, които непрекъснато поднася средата на сигурност и нарастващите изисквания към способностите за защита на националните интереси, търсещи повишаване на съвместимостта в действия със съюзниците от НАТО и ЕС и координация на военните с гражданските инструменти на държавата.

Актуалността на разработвания проблем от полк. Николай Коцев Доцев в научно и научно-приложно отношение произтича от необходимостта да бъде задълбочено системното научно знание по отношение определянето на същността и детайлното изследване на всички аспекти, свързани със създаването и използването на един от най-мощните механизми за управление на страната, който предлага стратегията за национална сигурност. Този механизъм свързва идеите на водещия политически елит с конкретните национални ресурси за координиране на усилията, които преминават отвъд държавните граници и пред които съвместното участие на всички страни е необходимост и предизвикателство за съвременната сигурност. Само по себе си, това представлява сериозна заявка за ангажиране с въпроси, които имат огромно значение за бъдещето на нашето общество, а начинът, по който докторантът гледа на тези въпроси – в тяхната взаимна връзка и непрекъснатост, показва задълбоченост в знанието за стратегията и предполага приложимостта на постигнатите резултати.

Обстойният научен анализ на същността и характерните особености на процеса на Стратегията за национална сигурност, вдъхновен от водещите примери на редица организации и държави, е от несъмнена полза за повишаване

на ефективността в управлението на националните ресурси, нашето достойно участие в НАТО и за принос към европейската сигурност и отбрана. Защото фактите, които анализира докторанта показват, че у нас все още се гледа на стратегическите документи като на предпоставки за промяна, а не като на материална сила, която може и трябва да реализира промяната, каквато всъщност е Стратегията за национална сигурност. Изразена като процес, тази стратегия става много по-ясна, разбираема и съответно – приложима.

Само осъществяването на детайлно, систематично, научно обосновано „стратегизиране” би допринесло за обективна оценка на средата на сигурност, би позволило вземането на обосновани решения и планиране на принципно недостатъчните ресурси за отбрана. Обединявайки около интересите на сигурност в един процес на съществуване и реализация на цели и средства какъвто представлява процеса на Стратегия за национална сигурност се осигуряват подходящи условия за икономическа активност на населението и чуждестранните инвеститори за достигане на ново по-добро състояние на страната и просперитет на обществото като цяло.

Предложението за институционализиране на процеса разкрива амбицията на докторанта със своето изследване да спомогне за привеждането в работещо състояние на повече елементи на системата за национална сигурност и същевременно да се създадат гъвкави структури за използване на максимален брой фактори за управление на средата на сигурност. На тази основа може да се прави аналогия със системата за отбрана на страната и базовите функции на държавата – да гарантира оцеляването на обществото като същевременно защити достигнатите ценности във времето и пространството на неговото развитие.

Обективното проучване на съществуващите национални стратегии е позволило на докторанта да докаже реализма в своята гледна точка и да обоснове изводите за провеждането на по-целенасочена и ориентирана към конкретни интереси политика за сигурност, ориентирана както към резултатите

от управлението, така и към процеса, в който са заложили динамиката на промените в условията на средата на сигурност и ефективността на разходване на национален ресурс. Използвани са много теоретични разработки на утвърдени учени в областта на сигурността и практически опит на експерти, доказвали се многократно с резултатите от своята работа. Имал съм възможността да работя лично с Алан Столберг и потвърждавам неговата обективност в експертните оценки на стратегическата информация. Особено внимание е отделено на много скъпи ресурси, изграждащи отбранителните способности на страната, които са гарант срещу големи и в повечето случаи непоправими загуби за обществото и съдействат за формирането на подкрепа в международен план под формата на система за колективна отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

Представеният от полк. Николай Коцев Доцев дисертационен труд представлява добросъвестна научноизследователска разработка на докторант с високи научнотеоретически и специализирани познания в областта на Стратегията за национална сигурност и Националната отбранителна стратегия. Основното съдържание на научната разработка на докторанта, полк. Николай Коцев Доцев, напълно съответства на темата на дисертационния труд.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Познавайки състоянието и динамиката на Стратегията за национална сигурност полк. Николай Коцев Доцев, неговия научен ръководител и научен консултант са намерили отговор на въпросите за дефинирането на процеса, в който могат да се обединят разработването, одобряването, осъществяването, оценката на изпълнението, прегледът и осъвременяването на стратегическите документи за издигане на тяхната роля и повишаване ефективността на управлението. Използваните методи за изследване на процеса съответстват на поставените научноизследователски задачи, включвайки наблюдението, изучаването на документи, аналогия на добрите практики, анализ на

съществуващите модели и синтез. Постигнатите резултати имат висока приложна значимост и са представени по начин, недопускащ инвариантно тълкуване – ясно и конкретно.

Дисертационният труд на полк. Николай Коцев Доцев съдържа увод, три глави, препоръки, приложения, библиография и речник на съкращенията. Трудът е в общ обем, възлизащ на 190 страници, включващи 144 страници основен текст и четири приложения с общ брой страници 46.

Към използваните в хода на изследването източници е подходено максимално добронамерено и обективно, като са подчертани неоспоримите им научнопрактически достойнства, спомогнали за създаването на този дисертационен труд.

Научноизследователските задачи са правилно и коректно формулирани и позволяват поддържане на логически връзки и обосноваване на научните резултати, към които автора се стреми, за да постигне поставената цел пред изследването. Емпиричната база на настоящия дисертационен труд е много широка и обхваща голям брой от параметри на Стратегията за национална сигурност като процес, резултатите от използването на различни модели за създаване и поддържане на стратегии и поуките от прилагането им в редица конкретни случаи.

В глава Първа на дисертацията се реализира основно теоретико-познавателния стадий на изследването посредством анализ на типовете стратегически документи по национална сигурност, закономерностите в системата за национална сигурност, възникващи въз основа на нейните йерархични структури, с акцент върху процеса на реализация на целите. Наличните инструменти за интеграция в различните държавни и междудържавни съюзи са изследвани във функционален план за балансиране на процеса на националните стратегии в смисъл на приоритизиране на целите, ресурсно осигуряване и обществена подкрепа.

Поставена на такава основа, Стратегията за национална сигурност придобива по-ясна практическа насоченост като свързва целите с ресурсите и предполага съответни управленски продукти. Това за секторната отбранителна политика се вижда в Националната отбранителна стратегия.

Резултатите от използваните методи на изследване доказват междуинституционалния характер на процеса и удостоверяват неговата роля и място в системата за управление на страната, с което се изпълнява по безспорен начин първата научноизследователска задача.

В глава Втора е систематизиран съществуващия опит по отношение на стратегията като процес. Разкрита е нейната динамика по вертикалата на управленския процес, достигайки до конкретни процедури и практики на разработването на стратегическите документи съобразно тяхната подчиненост и специфика. Доказани са преимуществата на институционалното ангажиране с процеса на стратегията като по този начин се поддържа отговорност и специализация на елементите от системата за национална сигурност и дейностите при заплахи от различен или непознат тип могат да бъдат комбинирани и координирани по целесъобразен начин в рамките на наличните ресурси. В тази глава намира решение втората научноизследователска задача.

Трета и четвърта научноизследователски задачи са обект за решаване в глава Трета. Анализирани и предложени са пет модела за процеса на стратегия за национална сигурност, които на фона на предварително описания български опит в разработването на стратегии създават условия за адаптиране на нашата методика към по-добри и доказани практики. В рамките на определения от автора единен процес „Стратегия за национална сигурност” са описани етапите, които трябва да следва управленската практика за синхронизиране на усилията на обществото ни за защита на националните интереси и цели.

Изследването отделя специално внимание на връзката между Стратегията за национална сигурност и Националната отбранителна стратегия, с което се очерта спорното от години у нас политико-военно ниво на управление.

Положително оценявам добросъвестния и коректен начин за ползване на констатациите и препоръките на други изследователи на въпроса, свързан с разработването на документи по национална сигурност.

В своя изследователски труд полк. Николай Коцев Доцев демонстрира разбираем висок стил на писмено изразяване, много добра литературна и нормативна осведоменост, което му е позволило да представи дисертацията във вид, отговарящ на изискванията на чл.6. ал.3 от ЗРАСРБ.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

Избраната методика на научното изследване при разработването на дисертационния труд е реализирана в системно-структурен и системно-функционален аспект, при което заложената от автора теза е получила обоснован отговор.

Основните научни и научноприложни резултати от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови средства на съществени и нови страни в съществуващи научни проблеми и теории. Достоверността и обосноваността на резултатите от научното изследване в дисертационната разработка е осигурена от приложената концептуална и методологична база; аналогията на фактическите и емпирични данни; апробацията на резултатите пред научни форуми; активното лично участие на автора в процеса на разработване и осъществяване на стратегически документи и опитът му в тези дейности. Всичко това води до полезно увеличаване на знанията и натрупване на умения в предметната научна област и представлява оригинално развитие на частни проблеми в даденото научно направление, водещи до усъвършенстване на системата за управление на страната. Извършените анализи и разработените изводи и препоръки в дисертационния труд напълно съответстват на изискванията за научна разработка по обем и качество и на законовите изисквания.

Получените научни резултати в дисертационния труд ми дават сериозни основания да подкрепя посочените от кандидата претенции за приноси, които определям основно като научни и научно-приложни и ги свързвам с постигнатите резултати:

Научни приноси:

1. Дефиниран е процесът на Стратегия за национална сигурност като е разширен обхвата на стратегическите знания. Доказано е, че стратегията се разкрива както в посока на резултатите, така и в процеса на своето съществуване, който я прави обективна за обществото с определена роля за осъществяване на политиката за сигурност.

2. Изведени са структуроопределящи характеристики на моделите за процеса на Стратегия за национална сигурност, които позволяват нейното по-конкретно обвързване с националните интереси и йерархично ангажиране на управлението с отбраната на страната.

Научно-приложни приноси:

1. Идентифицирани са седем етапа за технологична поддръжка на процеса на Стратегия за национална сигурност и са направени препоръки за тяхното елементно и функционално обогатяване, целящо повишаване на ефективността на системата за управление на страната.

2. Формулирани са мерки за развитие на процеса на Стратегия за национална сигурност с оглед българската действителност и положителния опит на редица водещи в това отношение държави и са очертани редица изисквания, които трябва да бъдат съобразявани на всеки етап от „стратегиянето” с оглед членството в НАТО и ЕС.

Дисертационният труд и постигнатите в него резултати са лично дело на докторанта, като основната част от разглежданите идеи, модели и решения представляват оригинална комбинация от съществуващи теоретични постановки и личен опит или са нова интерпретация на вече известни емпирични

изследвания с отчитане влиянието на променящите се условия на средата за сигурност и спецификата на българската действителност.

Научните резултати от дисертационния труд могат да се използват за промени в законодателната основа на стратегическите документи, при извършване на стратегически прегледи на отбраната, за разработване на нови стратегии и в учебния процес на бъдещи експерти от държавната и местната администрация.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Представените публикации отразяват съществени части от изследването в направлението на научните търсения на автора и не само верифицират резултатите от научното изследване, но и показват задълбоченост и широк обхват на въпросите от подготовката и извършването на научноизследователския процес на докторанта, научния му ръководител и обучаващото го звено. Намирам за свързани с дисертацията 5 броя авторски публикации на полк. Николай Коцев Доцев две от които популяризират конкретни негови достижения по време на разработването на дисертационния труд.

Не е посочено и не ми е известно постигнатите научни резултати в разработката да са цитирани от други автори, поели по все по-трудния път на научното познание в системата за национална сигурност.

С докторанта нямам съвместни публикации.

5. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Докторантът познава литературната и нормативната основа на изследвания проблем, като в процеса на изследването е използвана и нормативна база на НАТО, ЕС и Република България. Библиографията на дисертационния труд включва 141 източника, от които 43 книги, 30 научни статии, 53 официални

стратегически документа по сигурността и 15 – закони и подзаконовни актове. 98 от източниците са на английски език.

6. Оценка за автореферата

Авторефератът е разработен съгласно законовите изисквания и отразява основните задачи на изследването и пътищата за тяхното решаване. Той е в обем от 45 страници и дава представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от докторанта в процеса на научното изследване.

7. Критични бележки

Наред с положителното, в дисертационния труд на полк. Николай Коцев Доцев са допуснати и известни слабости:

- оформянето на съдържанието не позволява да се открояват главите на дисертационния труд;
- част от ограниченията (ограничение 2) на научното изследване се нуждае от допълнителна аргументация от автора;
- липсват изводи към всяка глава, които да синтезират достиженията на докторанта при решаването на научноизследователските задачи. По този начин решението на първата научноизследователска задача се е разпростряло в трите глави, а две от задачите се решават в последната – трета глава;
- описанието на приложенията от дисертационния труд в автореферата допълнително е натоварило текста и е ограничило възможността докторантът да се концентрира върху детайлите на получените резултати и да разкрие в пълен обем своите постижения;
- декларираната в заглавието връзка с отбраната не е подходящо представена в целта и съдържанието на дисертационния труд;
- липсва заключение.

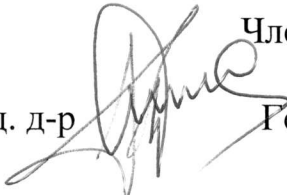
Независимо от посочените недостатъци мнението ми е, че те не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд, а ограничават тяхната представителност. От текста би могло да се изведат повече закономерности, които да повишат ценността на дисертацията.

8. Мотивирано предложение:

Имайки предвид постигнатите научни и научно-приложни резултати в дисертационния труд на тема - „Процесът на стратегия за национална сигурност и връзката му с отбраната" на полк. Николай Коцев Доцев - докторант чрез самостоятелна подготовка във Философския факултет На Софийски университет „Св. Климент Охридски”, с неоспоримите му приноси и достойнства и отчитайки досегашната му дейност, свързана с разработване и поддържане на стратегически документи в Министерството на отбраната, декларирам своята **положителна оценка** и предлагам на уважаемото Научно жури да му присъди образователната и научна степен "Доктор" в област на висше образование - 3. „Социални, стопански и правни науки", професионално направление - 3.3. „Политически науки", научна специалност - 05.11.02 „Политология”.

София

25.11.2015г.

Член на научното жури:
полк. доц. д-р Георги Димов